

МІФОТВОРЧІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Денисок Світлана Георгіївна
докторант кафедри політичних наук
Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова

Як відомо, політична комунікація являє собою сукупність процесів інформаційного обміну, передачі політичної інформації, що спрямовують та структурують діяльність складових політичної системи громадянського суспільства. Звичайно, мова може йти як про вербальну взаємодію між вищезгаданими, так і про невербальну; на рівні політичного керівництва. Актуальним, на наш погляд, є вивчення комунікації між громадянами і елітою, а саме, особливості її побудови.

Слід відмітити, що сучасна політична комунікація базується і визначається певними чи технологіями, які досить часто містять певні міфи. Наскільки таке явище є позитивним чи негативним? Що таке міф і яка його роль в політичній комунікації? Все перераховане актуалізує тему нашого дослідження.

Вивчення проблем політичної комунікації базуються на загальнометодологічних засадах теорії масової комунікації, що висвітлені в працях Б. Барельсона, Ю. Буадієва, Г. Ласуєла, У. Ліппмана, П. Лазарфельда, Г. Маслоу та інших. Теоретичне обґрунтування проблем політичної комунікації закладено в дослідженнях Н. Вієра, Р.-Ж. Шварцберга, К. Шеннона, У. Уайєра, Т. Парсонса, Д. Белла, Г. Блумера, Ю. Хабермаса, Н. Дурана, А. Тоффлера.

Сучасні науковці приділяють увагу питанням комунікації, компетентності громадян, демократичності взаємин між елітою і громадянами. Так, згадані нами проблеми розкладають під раним кутом зору такі науковці, як В. Андрущенко, В. Бек, О. Бабіна, В. Бєбик, М. Головатий, В. Корієнко, Г. Почепцов та багато інших. В останні десятиріччя окремі аспекти теорії політичної комунікації розглядаються в працях таких науковців, як О. Гриненко, С. Демченко, М. Карашук, В. Ковалевський, А. Костирев, О. Романюк, Д. Яковлев. Значний внесок в розвиток теорії комунікації здійснили такі вчені, як М. Андохін, М. Вершинін, А. Галкин, М. Гращов, Ю. Нісневич та інші.

Щодо вивчення природи міфу, то його розглядають у взаємозв'язку з політичною культурою і свідомістю (Н. Амшельченко, В. Ласенко, С. Самохвалов, В. Фесенко, Н. Хома, Ю. Шагірдовський та ін.). Так, Ю. Шагірдовський визначає політичний міф як «цілісне, символізоване елементів: цілі – процедури – засоби – операції (спі) – мотиви, буди-мислення, переважно іраціональне відображення в ідентифікаційній і масовій свідомості політичної реальності та основних суспільних цінностей, своєрідний символічний засіб їх інтерпретації, моделювання світу і суспільного життя, інструмент реалізації конкретних політичних завдань – боротьби за владу, її легітимізації, утвердження нової політичної ідеології тощо» [1, с. 86].

На нашу думку, політична комунікація сьогодні значно міфологізована. Тому метою нашого дослідження є вивчення міфотворчості як складової політичної комунікації.

Як ми зазначили, політична комунікація визначається і реалізується за допомогою певних технологій. Так, під поняттям «технологія» ми розуміємо систему жорстко скоординованих елементів: цілі – процедури – засоби – операції (спі) – мотиви, буди-мислення, переважно іраціональне відображення в ідентифікаційній і масовій свідомості політичної реальності та основних суспільних цінностей, своєрідний символічний засіб їх інтерпретації, моделювання світу і суспільного життя, інструмент реалізації конкретних політичних завдань – боротьби за владу, її легітимізації, утвердження нової політичної ідеології тощо» [1, с. 86].

Використовуючи певні міфи, фахівці з політичних технологій отримують швидше бажаний результат, оскільки міфи актуалізують нерациональну сферу, певні архетипи тощо.

психологічна спостережливості, пов'язана з тонким розумінням особистості дитини та її тимчасових психічних станів), мовні (чітко викладати свої думки), організаційні (авторитарні (емоційно-вольовий вплив на колектив вихованців), комунікативні (вміння знайти правильний підхід до дітей) здібності, педагогічна увага (передача результатів своїх дій), здатність до розподілу уваги [2].

На думку А. Марковій, до професійно важливих якостей педагога слід відносити педагогічну спостережливості, педагогічну ерудицію, педагогічне цілепокладання, педагогічну інтуїцію, педагогічне мислення, педагогічну вправність, педагогічний оптимізм, педагогічне передбачення [3].

У класифікації О. Мороза виділено наступні якості педагога: загальногромадянські риси, морально-педагогічні, соціально-перцептивні якості, педагогічні якості (педагогічна спостережливості, педагогічна увага, педагогічний такт, педагогічна інтуїція, володіння педагогічною технікою; професійна працездатність); індивідуально-психологічні особливості, психолого-педагогічні здібності [4].

Проте для нашої роботи важливо використати професійно важливі якості вихователя дошкільного навчального закладу. Ми вважаємо, що вони представлені більш розширеними професійно-предметними та особистісними якостями через особливу відповідальність перед виховними особистостями дітей дошкільного віку. Для здійснення ефективної педагогічної взаємодії вихователя з дошкільниками необхідно звертати увагу на розвиток професійних якостей соціальної перцепції, тобто адекватного сприйняття, реєстрування, розуміння дітей, вміння помічати навіть малопомітні зміни у поведінці дітей тощо.

Висновки. Розвиток професійно важливих якостей вихователя дошкільного навчального закладу є внутрішнім компонентом педагогічної взаємодії. Тому професійно важливі якості педагога – якості, які сприяють ефективному виконанню педагогічної діяльності і здійсненню міжособистісної взаємодії. У представлених підходах до класифікації якостей вихователя дітей дошкільного віку особливе місце посідають соціально-перцептивні якості (здібності). Вони забезпечують можливість вільно, впевнено й толерантно діяти в залежності від наявної необхідності та потреб оточуючого життя дошкільника.

Перспектива подальшого пошуку у напрямку дослідження полягає у виявленні психолого-педагогічних умов розвитку соціально-перцептивних якостей вихователя дошкільного навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Краткий психологический словарь / Под общей ред. А. В. Петровского и М. Г. Ярошевского; ред.-составитель Л. А. Карпенко. — 2-е изд., расширенное, испр. и доп. — Ростов-на-Дону: «ФЕНИКС», 1998. — С. 51-53.
2. Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьников. — М.: Просвещение, 1976. — С. 294-299.
3. Кузьмина Н. В. Очерки психологии труда учителя: Психологическая структура деятельности учителя и формирование его личности. — Д.: ЛПУ, 1967. — 187 с.
4. Маркова А. К. Психология профессионализма. — М.: Международная гуманитарная фонд «Знание», 1996. — 308 с.
5. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: Навч. посіб. / За заг. ред. акад. О. Г. Мороза. — К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. — 337 с.
6. Шадріков В. Д. Проблема системного аналізу професійно-навчальної діяльності. / В. Д. Шадріков. — М.: Наука, 1982. — 185 с.

Взагалі в кожному суспільстві комунікація пов'язана з процесами реінформації, оскільки без цього неможливо будь-яка маніпуляція, а в політиці головне – видати уявне за дійсне, штучну ілюзію конструкцію за реальність.

Міф є специфічною формою не лише накопичення, але й створення і поширення інформації, яка базується на вірі, легенді, ідеологізації, теологізації, ідеалізації природної для суспільного та індивідуального мислення і штучно створеної стосовно предмета міфу – події, соціальної сили, людини чи чогось надприродного (бог, герої). Отже, міф має свої творчість і споживачів. В одних народів він має менший успіх, тоді суспільна свідомість більш раціоналізована.

Міф поєднує раціональне і ірраціональне знання, він є характерною рисою історичної пам'яті народу і сучасних оцінок природного і соціального світу. Посвідчення раціонального та ірраціонального знання у міфі з опорою на масову психологію з усіма її вадами і сильними сторонами робить міф стійким і тривалим, особливо коли він набуває ознак предмета віри і легенди. Він може виникнути і природним шляхом в колективній свідомості, але на рівні політичної комунікації його сьогодні вдало створено за допомогою певних технологій.

Як відомо, міфи використовують для створення ілюзії, гармонійної конструкції – своєрідної системи координат для свідомості, специфічного відтворення нею суспільно-політичних явищ. Як система, що створена сукупністю символів (символізм, значення), вона інтерпретує дійсність і надає їй неупередженої аксіоматичності [2].

Отже, міфотворчість стала невід'ємною складовою політичних технологій, оскільки міф оперує не дійсністю, а певними психологічними станами, очікуваними поведінками. Саме тому мета досить часто і переслідується політичною комунікацією. Так, В. Лисенко слушно зазначає: «Нині можна вважати, що мислення і продукування міфів стало науковою дисципліною, і не важливо, як її називають – ідеологією, пропагандою, міждисципліною, РР або рекламою. Синкретичний, нерозчленований початок, що несе в собі міф, цікавий фактизм, зайнятий у сфері візуалізації навколишнього простору» [3].

Сьогодні, коли настає період своєрідного ціннісного «вакууму», коли одні ідеї втрачають актуальність, а інші ще не сформувалися, є найбільш вигідним для міфотворчості політики. Знак ціннісної системи, яка за багато років свого існування набула ознак «раціональності», актуалізує міфологічну складову масової свідомості, що прагне опертися на ірраціональні сили. Саме в цей час створюються політичні міфи, в основі яких лежать, з одного боку, неусвідомлені страхи, очікування та надії, нерезіоновані бажання і прагнення як окремих осіб, так і соціальних груп, а з іншого – потреба у спокої, цілості і у розумності образу світу, впевненості у доцільності змін, що відбуваються.

Переконливо ілюстрацією таких процесів стали події кінця 1980-х – початку 1990-х років на теренах СРСР. Досить швидко було дискредитовано комуністичну ідеологію як раціональну конструкцію. Разом з тим, її міфологічна складова й довго використовувалася в політичній міфотворчості. Міфи комуністичної ідеології «живуть успередию» нових і, здавалося б, далеких від неї ідеологічних доктрин [4].

Аналізуючи міф як складову політичної комунікації, зауважимо, що його не можна трактувати винятково у негативному контексті. Міфотворчість конструкції цінності й універсальності. Універсальність цієї конструкції полягає ще й у її специфічній спрямованості. З одного боку, міф націлений на усунення суперечностей чинного порядку, а з іншого – є підґрунтям оновлення, нищення чинного і розбудови нового суспільно-політичного порядку, нових норм поведінки. Тобто, якщо основу міфотворчості становить система позитивних символів, то вона може бути використана для здійснення прогресивних політичних змін.

Міф в структурі комунікативної технології містить символізацію і гіперболізацію фактів і явищ суспільного життя. Як слушно зауважує В. Андрущенко «націонал-шовінізм, істеричний «патріотизм», соціальна дематогія, куміроманія і т. ін. – далеко не повний перелік напрямів і тем міфотворчості, об'єкти якої є, мабуть, найбільш мішаними і догматизованими. «Ворог народу», «світлова змова» і тому подібні поєднання, що їх «плісують» міфологи, не підлягають раціоналізації, переверні на істину» [5]. Результатом підкорення таким міфам, політичним технологіям є втрата індивідами інтелектуальної рефлексії.

Сучасна політична комунікація містить певний набір ідей-міфологем і символів «міфифікації», військові паради, демонстрації, полігони з'їждь, які передують будь-якій політичній напіві, показують нам, що без символів, шанованих чи руйнованих, не може бути жодних мас, які і має вигляд [6, 7].

Отже, міфотворчість як складова комунікативних технологій є раціональним процесом, тобто міф використовується для реалізації прагматичних політичних цілей. В ситуації прагнення до створення цілісного світогляду, прийнятого для суспільства за браком засобів реалізації, виникає сучасний політичний міф. А в нинішніх умовах він починає діяти як загальний мезанізм соціуму.

Міфотворчість викликає до життя архетип, який закладений мотів діяльності – через політичну рекламу, ритуал, містерію тощо. Архетип уможливує дослідження бажаного і наміреного спонукати в міфологічних категоріях, а згодом і в політичній діяльності. Вивчення архетипу політичної комунікації, зокрема, місії і ролі міфотворчості в побудові політичних технологій потребує подальших наукових розслідувань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шайгородський Ю. Ж. Політика: взаємодія реальності і міфу / Ю. Ж. Шайгородський. – К.: Знання України, 2009. – 400 с.
2. Шайгородський Ю. Конструювання політичних міфів: українська практика / Ю. Шайгородський // Освіта регіону. – 2009. – № 2. – С. 165–170.
3. Лисенко В. Символи побавляються шат, або руйнування штучних політичних міфів / Лисенко В. – Режим доступу: <http://narodna.prawda.com.ua/tus/politics/466e168719b97>. – Назва з титлу ерну.
4. Портрет українців: Герои и мифы страны [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.protopostia.com.ua/society/07/10/38429.html>.
5. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Проблема організації та суспільної самоорганізації в період радикальних трансформацій в Україні на рубежі століть. Досвід соціально-філософського аналізу / Андрущенко В. П. – К.: ТОВ «Атлант ЮЕМС», 2005. – 498 с.
6. Москвичи С. Век толп: Ист. трактат по психологии масс / пер. с франц. Т. П. Емелянова / Москвичи С. – М.: Центр психологии и психотерапии, 1998. – 480 с.
7. Амельченко Н. Міф та нація – переплетення філософського і політичного дискурсу / Н. Амельченко // Філософська думка. – 2003. – № 6. – С. 50–75.

ЗОВНІШНІ ПРІОРИТЕТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ШВЕДІ ДО ВСТУПУ В ЄС

Шевченко Анастасія Ростиславівна
приватний спеціаліст Відділу міжнародних зв'язків
Претрибні НАН України

Шведська Корона протягом достатнього тривалого часу мала чітко виражену суперечливу політичну репутацію. Вона виходила з того, що географічне положення країни, розташованої в арелі суворого холодного клімату з одного боку, на північному околиці Європи, мала перешкоди на шляху до загальноєвропейського домінування. З іншого – країна справедливо вважалась центром усієї Скандинавської системи статусу найбільшої з північних держав. ЄС ніколи не розглядав для себе Швецію збавним титарем. Держава була спроможною запропонувати об'єднаній Європі стратегію нашої справжньої моральної країни, здатною впровадити прогресивну мораль, історичність та самотолодію, що завжди панувала у шведській моделі суспільства, населення її досить високим рівнем освіти, сталим розвитком національної економіки, толерантністю і добросусідськими стосунками зі всіма Скандинавськими країнами та твердою прахильністю демократичного до кінця тощо [1]. Водночас, дуже лаконічний огляд шведських відносин із європейським континентом, а